

ปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และการยอมรับ ในการจัดการน้ำเสียในชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย*

พริญา ชื่นวงศ์¹

(วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 24 เมษายน 2563)

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการตระหนักรู้ที่ส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการทำสัมภาษณ์กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนและผู้นำชุมชนกลุ่มละ 5 คน จำนวน 3 กลุ่ม และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้การพิสูจน์โดยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และวิเคราะห์สมการเส้นทาง

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้และความเข้าใจในการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน โดยความรู้และความเข้าใจในการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนอีกด้วย และการตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปร คือความรู้ความเข้าใจ การตระหนักรู้ และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับปัญหาและอุปสรรคจากการสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า ปัญหาที่ทำให้การจัดการน้ำเสียยังไม่เกิดเป็นรูปธรรม เนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงข้อเสียของการเกิดน้ำเสีย และประโยชน์ของการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้หากประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักรู้จะก่อให้เกิดการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้น ในการจัดการน้ำเสียในชุมชนจึงต้องนำทั้ง 3 ปัจจัยมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการน้ำเสียในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

คำสำคัญ: การจัดการ, การยอมรับ, การตระหนักรู้, ความรู้ความเข้าใจ, น้ำเสียในชุมชน

* บทความวิจัย คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2562

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, โปรแกรมวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, E-mail: peeraya.kaikook@gmail.com

The Knowledge and Understanding Affecting Awareness and Acceptance on Community Wastewater Management in Mueang District, Chiang Rai Province*

Peeraya Chuenwng¹

(Received: March 5, 2020; Revised: April 23, 2020; Accepted: April 24, 2020)

Abstract

The objectives of this study were to examine the knowledge and understanding factor affecting awareness and acceptance on community wastewater management in Mueang district, Chiang Rai province, to investigate the awareness factor affecting awareness and acceptance on community wastewater management in Mueang district, Chiang Rai province, and to survey problems and acceptability on community wastewater management in Mueang district, Chiang Rai province. The qualitative data involved group interview with villagers and community leaders from 3 groups and each group comprised 5 persons. The quantitative data involved questionnaire distribution with 400 residents in Mueang district, Chiang Rai province. The data was analyzed for frequency, percentage, mean, and standard deviation while multiple regression and path analysis were calculated for hypothesis testing.

The results showed that knowledge and understanding on community wastewater management affected the awareness and acceptance on community wastewater management. The 3 factors i.e. knowledge and understanding, awareness, and acceptance on community wastewater management implementation showed significant relationship at the confidence level of .05. The problems and obstacles revealed by the group interview indicated that the community wastewater management was not yet materialized due to villagers lacking knowledge and understanding on wastewater pollution; however, the awareness on wastewater pollution would lead to acceptance in sustainable wastewater management implementation. Therefore, those 3 factors were crucial for mobilizing the success and effectiveness in community wastewater management.

Keywords: Management, Acceptance, Awareness, Knowledge and Understanding, Community Wastewater

* Research Article from Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University, 2019

¹ Assistant Professor, Logistic Management Program, Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University,
E-mail: peeraya.kaikook@gmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ในปัจจุบันมีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต ซึ่งการดำเนินชีวิตในปัจจุบันต้องแข่งขันกันในด้านธุรกิจ ความเป็นอยู่ การทำมาหาเลี้ยงชีพ เพื่อให้สามารถอยู่รอดในยุคปัจจุบันได้ โดยในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเทคโนโลยี ทางการค้า ธุรกิจ ความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวัน จากสิ่งเหล่านี้ล้วนจะส่งผลกระทบต่อน้ำที่ใช้เป็นกิจวัตรประจำวัน และน้ำยังเป็นใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ดำเนินชีวิตประจำวันที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการจัดการน้ำเสียอย่างถูกวิธี จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปมีน้ำที่สะอาดใช้งานในอีกยาวนาน เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศ มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นตามชุมชนเมืองที่มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนประชากรและธุรกิจที่เพิ่มขึ้น ปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และการจราจรที่หนาแน่น นักท่องเที่ยวที่มากขึ้น ซึ่งส่งผลทำให้เกิดสภาวะโลกร้อน ปัญหามลพิษทางน้ำ ที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ หรือแม้แต่ น้ำเสียที่ปล่อยมาจากบ้านเรือน จากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของประชาชน ส่งผลให้แหล่งน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเกิดการเน่าเสีย เป็นต้น จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ประเทศไทยประสบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และเนื่องจากประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งมีการใช้น้ำในการเกษตร ปัญหาน้ำเสียจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรมีการจัดการแก้ไขอันดับต้น ๆ

ซึ่งปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในประเทศไทย หากเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นนั้นสามารถจัดการได้ไม่ยากเท่าไรนัก เนื่องจากมีกฎหมายควบคุมการปล่อยน้ำเสียหรือมาตรฐานการควบคุม ข้อกำหนดต่าง ๆ ตามกฎของกระทรวงอุตสาหกรรมหรือกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่น้ำเสียชุมชนซึ่งเกิดจาก บ้านเรือนที่พักอาศัย โรงแรม อาคารพาณิชย์ ร้านอาหาร กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นเป็นปัญหาที่ค่อนข้างจัดการได้ยาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความตระหนักต่อปัญหาน้ำเสีย บางคนคิดว่าปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นมาจากแหล่งอื่นๆ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือในการช่วยกันแก้ไขจัดการปัญหาน้ำเสีย การจัดการน้ำเสียในชุมชนยังขาดการจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะชุมชนเมืองที่ยังไม่มีระบบการจัดการน้ำเสียหรือระบบบำบัดน้ำเสียรวม ซึ่งปัญหาที่ตามมาคือเมื่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมแล้วไม่สามารถดำเนินการบำบัดได้ตามที่ต้องการเนื่องจากบุคลากรในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการและดูแลรักษาระบบบำบัด และขาดงบประมาณต่อเนื่องในการจัดการ จึงส่งผลให้ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ จนนำไปสู่การตระหนักรู้ว่าอะไรคือประโยชน์ และหากไม่ปฏิบัติในส่วนนี้จะเกิดผลกระทบระยะสั้นและระยะยาวอย่างไร โดยจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้คนในชุมชนคอยสุเทศพมีส่วนร่วมในลดของเสียจากแหล่งกำเนิดโดยแนวทาง 3Rs

(Reduce, Reuse และ Recycle) (มนตรี ยะราไชย, 2560) อีกทั้ง การมีจิตสำนึกสาธารณะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย (อารักษ์ ธราพรพงศ์, 2561) ซึ่งความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข่าวสาร (ประพล มลิณฑินดา, 2542) โดย เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล (2554) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 มาใช้ในองค์กรมี 3 ปัจจัยคือ อายุ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 และความตระหนักถึงความสำคัญของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 (เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554)

ดังนั้น ในด้านการจัดการน้ำเสียนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เริ่มต้นจากการเข้าใจ การเรียนรู้ การตระหนักรู้ถึงข้อดีข้อเสียในการจัดการน้ำเสียของชุมชนตนเองรวมไปถึงการยอมรับในการนำวิธีการจัดการน้ำเสียในแต่ละชุมชนมาใช้ เพื่อสร้างการยอมรับเพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นประจำ และเพื่อให้เกิดการจัดการชุมชนที่ยั่งยืน ในการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากเนื่องจากทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักและการยอมรับในด้านการจัดการน้ำเสีย ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักและการยอมรับต่อระบบการจัดการน้ำเสียให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างยั่งยืน และยังส่งผลไปยังระบบการจัดการน้ำเสียของครัวเรือนรวมถึงภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวให้แก่ผู้นำชุมชนเพื่อส่งต่อองค์ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจส่งผลต่อการตระหนักรู้ และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการตระหนักรู้ส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสู่การตั้งสมมติฐานในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สมมติฐานที่ 1 ความรู้และความเข้าใจ ส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน
- สมมติฐานที่ 2 การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน
- สมมติฐานที่ 3 ความรู้และความเข้าใจ ส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ด้านยอมรับ การยอมรับ หมายถึง การตัดสินใจในการใช้นวัตกรรมใด ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (ขวัญตา กิระวิสาสกิจ, 2542) โดยการยอมรับนั้นเป็นเสมือนการที่ประชาชนได้เรียนรู้ผ่านการศึกษามาจนเข้าใจ จนเกิดการยอมรับและอยากที่จะทดลองปฏิบัติตาม (Foster, 1973) ซึ่งในการยอมรับนั้นจะเป็นการยอมรับเพียงแนวคิดหรือยอมรับเพื่อเป็นการนำไปปฏิบัติตาม จะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้ การเรียนรู้ การตระหนักของแต่ละบุคคล ดังนั้น การยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่จะต้องปฏิบัติต้องเกิดจากความรู้ความเข้าใจ และการตระหนักก่อน เพื่อได้ทราบถึงประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ด้านการตระหนัก Brackher, S. and Davis, D. (2009) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักเกิดจากทัศนคติที่ได้รับมาจากประสบการณ์ในการพบเจอจากประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตระหนักมาจากหลากหลายปัจจัย อาทิ ประสบการณ์ในการรับรู้ ความเคยชิน การใส่ใจ และการเห็นคุณค่า ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า รวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ (ทงศักดิ์ ประสบกิติคุณ, 2534) ซึ่งการตระหนักเกิดจาก ความรู้ความเข้าใจ และนำไปสู่การยอมรับทั้งทางด้านการยอมรับ การปฏิบัติและนวัตกรรมใหม่ ๆ

ด้านความรู้และความเข้าใจ ความรู้หรือพฤติกรรมด้านความรู้ตามขั้นต่าง ๆ 6 ขั้น คือ 1. ความรู้หรือความจำ (Knowledge Memory) 2. ความเข้าใจ (Comprehension) 3. การนำไปใช้ (Application) 4. การวิเคราะห์ (Analysis) 5. การสังเคราะห์ (Synthesis) และ 6. การประเมินค่า (Evaluation) (สิริรัตน์ พิชิตพร, 2546) ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกิดจากความรู้หรือความจำ ความเข้าใจนำไปสู่การนำไปใช้ และวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งที่เข้ามา (นิออน กลิ่นรัตน์, 2533) ซึ่งการวัดความรู้ความเข้าใจนั้นสามารถวัดได้จากหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการถามปากเปล่า การเขียน หรือการปฏิบัติ (อาภาศรี ตระกูลจันทนาค, 2551) โดยความรู้ความเข้าใจเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การตระหนัก และการยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังทำให้ประชาชนทราบถึงข้อดีข้อเสีย ผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

เอกลักษณ์ ชนเจริญพิศาล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001) มาใช้ในองค์การภาครัฐ: กรณีศึกษา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับสูง และมีการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในระดับค่อนข้างสูง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมี 2 ปัจจัยคือ การฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้

และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 มาใช้ในองค์กรมี 3 ปัจจัยคือ อายุ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001 และความตระหนักถึงความสำคัญของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001

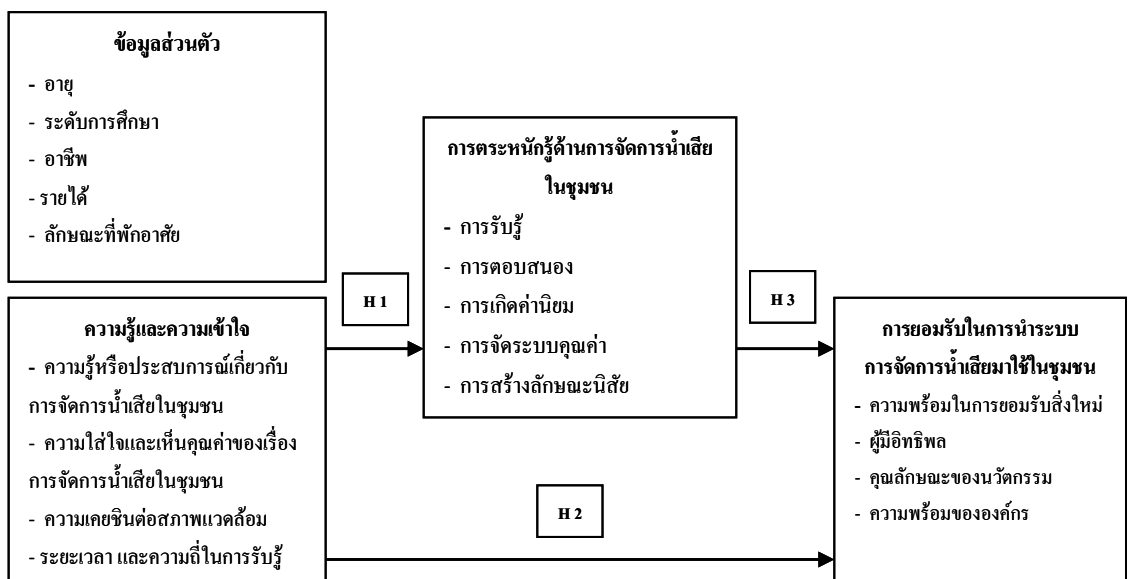
มนตรี ยะราไสย์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “คนคอยสุเทพกับการจัดการน้ำเสียแบบมีส่วนร่วม” ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมคนคอยสุเทพส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.8 และส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 48.72 และจากการ ตรวจสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้คนในชุมชนคอยสุเทพมีส่วนร่วมในการลดของเสียจากแหล่งกำเนิดโดยแนวทาง 3Rs (Reduce, Reuse และ Recycle)

อารักษ์ ธาราพรรค์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหา น้ำเสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับมาก การมีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับน้อย การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน ในขณะที่การมีจิตสำนึกสาธารณะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่งที่ระดับ 0.01

ประพล มิตินทจินดา (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการศึกษา พบว่า ระดับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับสูง อายุ การศึกษา ตำแหน่ง อาชีพ การรับรู้ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์ในปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลต่อความตระหนัก ผลการทดสอบถดถอยพหุคูณ แสดงว่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและการรับรู้ข่าวสาร

วีระชน ขาวผ่อง (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความรู้ การมีส่วนร่วม และความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานในองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001) : ศึกษากรณีบริษัทจันทบุรีซีฟู้ดส์ จำกัด และบริษัทจันทบุรีโฟรเซ่นฟู้ด จำกัด” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลางได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสูง มีหัวหน้างานเป็นต้นแบบที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติตามหน้าที่และระเบียบปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อม มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการจัดการมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง มีความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับสูงผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าการมีส่วนร่วม ตัวแบบ การรับรู้ข่าวสาร และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และพบว่า ความรู้ ความเข้าใจ และการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ทั้ง 3 ปัจจัยนั้นมีผลเกี่ยวเนื่องกัน โดยมีความเชื่อมโยงทางด้านความคิด ซึ่งมีความน่าสนใจในการศึกษาทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวในบริบทของการจัดการน้ำเสียในชุมชน และจากผลการศึกษาในการทบทวนวรรณกรรมพบว่าสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาชุมชนได้ในแต่ละบริบทจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี จึงสามารถนำมาตั้งสมมติฐาน และกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรด้วยวิธีการดังนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์กลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กล่าวคือ เลือกสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านโดยสัมภาษณ์กลุ่มละ 5 ราย รวมรายการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 15 ราย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ประชาชนด้วยตนเองและด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน ทั้งหมด และการวิจัยเชิงปริมาณ การแจกแบบสอบถาม การศึกษาใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยคำนวณจากประชากรเป้าหมาย ในการศึกษาครั้งนี้คือ ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจำนวนประชากรรวม 107,239 คน (กรมการปกครอง, 2562: ออนไลน์) จึงมีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อน 5% จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดของการศึกษา และจัดทำร่างแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านความรู้ การตระหนักรู้ที่ส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน และส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน และนำร่างแบบแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำมาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 – 1.00 มาทำเป็นแบบสอบถาม หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.905 และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ 2 วิธีคือการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ชุด นำมาประมวลผล และสำหรับการสัมภาษณ์นั้น เลือกสัมภาษณ์เฉพาะตัวแทนของหมู่บ้านโดยสัมภาษณ์กลุ่มละ

5 ราย รวมรายการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 15 ราย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ประชาชนด้วยตนเองและด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากันทั้งหมด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการค้นจากข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อรวบรวมข้อมูล สรุปผล สำหรับใช้อ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS โดยการจัดทำตารางเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัยด้วยสถิติวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบ Enter และการวิเคราะห์สมการเส้นทางที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดยการเชิญประชาชน และผู้นำชุมชนเข้ามาทำการสัมภาษณ์กลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำเสีย พบว่า ด้านความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.40) ความใส่ใจและเห็นคุณค่าของเรื่องการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.53) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.45) ระยะเวลา และความถี่ในการรับรู้การจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.46) ความรู้การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า การรับรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.46) การตอบสนองด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.52) การเกิดค่านิยมด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.56) การจัดระบบคุณค่าด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.55) การสร้างลักษณะนิสัยด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.52)

การยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน พบว่า ความพร้อมในการยอมรับสิ่งใหม่ในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.52) ผู้มีอิทธิพลในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.57) คุณลักษณะของนวัตกรรมในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X}=4.21$, S.D.= 0.55) ความพร้อมขององค์กรในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 4.12$, S.D.=0.49)

การทดสอบสมมติฐานในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน และใช้ตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร เป็นตัวแปรอิสระ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตระหนักรู้และการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชนโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter โดยใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 3 ตัวแปร แล้วสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ และทำการวิเคราะห์สมการเส้นทาง รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางดังนี้

สมมติฐาน		ความรู้การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน	การยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน
ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชน	Pearson Correlation	.661**	.467**
	Sig. (2-tailed)	.000	.000
	N	400	400
ความรู้การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน	Pearson Correlation	1	.613**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N		400

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปร	β	Std. Error	Beta	t	Sig.
ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชน	.788	.045	.661	17.566	.000*
ค่าคงที่	.953	0.171		5.564	0.000

ตัวแปรตาม: การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน

Multiple R = .661^a R Square = .437 Adjusted R Square = .435 Std. Error = .30112

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 1 : ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน (H1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.000)

ตัวแปร	β	Std. Error	Beta	t	Sig.
ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชน	.147	.070	.110	2.093	.037*
การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน	.604	.059	.540	10.275	.000*
ค่าคงที่	1.297	0.208		6.221	0.000

ตัวแปรตาม: การยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน

Multiple R = .618^a R Square = .382 Adjusted R Square = .379 Std. Error = .35304

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 : ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน (H2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.037)

สมมติฐานที่ 3 : การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน (H3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.= 0.000)

การวิเคราะห์ผลการเส้นทาง

ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น พบว่า สมการเส้นทางในกรอบแนวคิดเป็นไปตามสมมติฐานทุกประการทั้ง 3 สมมติฐาน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการทำสัมภาษณ์กลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาคือประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดการน้ำเสีย และการตระหนักถึงข้อเสียที่จะเกิดขึ้น และผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนจะต้องสร้างความเข้าใจในการจัดการน้ำเสียในชุมชนของตนเอง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะเมื่อประชาชนในชุมชน เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการน้ำเสียในชุมชน โดยการเริ่มต้นจากตนเอง คราวเรือน จะส่งผลดีในองค์กรรวมของชุมชนในที่สุด

จากการทำการสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่าหากประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การตระหนักรู้ได้แล้วนั้น จะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนยอมรับการนำการจัดการน้ำเสียมาใช้งานอย่างเป็นระบบและยั่งยืน แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนในการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเข้าใจ การตระหนักรู้ แก่ประชาชน เพื่อให้เกิดการยอมรับในที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อความรู้การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชนและความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน โดยการตระหนักรู้ด้านการ

จัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Good (1973) เห็นว่า การตระหนักรู้ยังเกิดจากสิ่งเร้า และการรับรู้ การสัมผัส เพื่อก่อให้เกิดการตระหนักรู้ส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมา ดังเช่น Brackher, S. and Davis, D. (2009) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักรู้เกิดจากทัศนคติที่ได้รับมาจากระบบการรับรู้ในการพบเจอจากระบบการรับรู้ ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการตระหนักรู้มาจากหลากหลายปัจจัย อาทิ ประสบการณ์ในการรับรู้ ความเคยชิน การใส่ใจ และการเห็นคุณค่า ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า รวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ (ทนงศักดิ์ ประสบกิติคุณ, 2534) อีกทั้งทิสนา แคมมณี (2560) ทำการศึกษาพบว่า การวัดการตระหนักรู้สามารถวัดได้จากการรับรู้ การตอบสนอง ค่านิยม การจัดการระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมนั้น ยังพบอีกว่า ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดประสบการณ์จากทั้งทางรูปธรรมและจิตใจซึ่งจากสิ่งเหล่านี้ ทำให้แต่ละบุคคลที่ทัศนคติความเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความตระหนักที่แตกต่างกันไปด้วย หากบุคคลใดที่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มากกว่าอีกบุคคล หรือมีการกระตุ้นจากความรู้ความเข้าใจที่ประสบมา ก็จะส่งผลให้เกิดการตระหนักที่มากกว่า เป็นต้น

ความรู้และความเข้าใจต่อการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสิริรัตน์ พิชิตพร (2546) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกิดจากความรู้หรือความจำ ความเข้าใจนำไปสู่การนำไปใช้ และวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่ายอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งที่เข้ามา (เนืออน กลิ่นรัตน์, 2533) โดยการวัดความรู้ความเข้าใจสามารถวัดได้จากหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการถามปากเปล่า การเขียน หรือการปฏิบัติ (อาภาศรี ตระกูลจันทนาค, 2551) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า ความรู้ความเข้าใจนั้นจะส่งผลโดยตรงกับการยอมรับในด้านการจัดการน้ำเสียเนื่องจากหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดประสบการณ์ที่ดี จะส่งผลให้เกิดการยอมรับกับสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาได้มากขึ้น

การตระหนักรู้ด้านการจัดการน้ำเสียในชุมชนส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Roger (1983) กล่าวว่า การยอมรับต้องเกิดจากเจตคติ ที่ทำให้บุคคลแต่ละบุคคลชอบหรือไม่ชอบนวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามา และความรู้และการตระหนักรู้นั้นยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมและนำไปสู่การจัดการในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปได้ (วีระชน ขาวผ่อง, 2551) และ Brackher, S. and Davis, D. (2009) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการตระหนักรู้เกิดจากความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้พบเจอมานั้น ยังส่งผลต่อการยอมรับในสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า การตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในแต่ละบุคคลยังส่งผลต่อการยอมรับในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปด้วย

จากการศึกษาในครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจและการตระหนักรู้ในการจัดการน้ำเสีย ส่งผลต่อการยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ และความรู้ความเข้าใจยังส่งผลต่อการตระหนักรู้อีกด้วย ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า หากต้องการให้ประชาชนในชุมชนมีการจัดการน้ำเสียอย่างยั่งยืน จะต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างความรู้ความเข้าใจให้เห็นถึงตัวอย่าง กรณีศึกษาจากที่ต่างๆ รวมถึงข้อดีข้อเสียของการจัดการน้ำเสีย เพื่อก่อให้เกิดการตระหนักรู้และยอมรับในการนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ เมื่อประชาชนตระหนักรู้แล้ว และเข้าใจในแต่ละกระบวนการในการจัดการน้ำเสียแล้วย่อมเกิดการยอมรับและร่วมมือเมื่อนำระบบการจัดการน้ำเสียมาใช้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้นำของแต่ละชุมชนในการสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นตัวแปรตั้งต้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย แต่ในการจัดการน้ำเสียในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นของทุก ๆ พื้นที่ จึงควรมีการศึกษาการรอบคองกล่าวในพื้นที่อื่น ๆ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างหรือไม่ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างครบถ้วน
2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรอื่น ๆ อาทิ ภาวะผู้นำในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างการตระหนักรู้แก่ประชาชนในเรื่องการจัดการน้ำเสียทั้งที่เป็นในครัวเรือนและชุมชน
3. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งจะได้ข้อมูลตามปัจจัยที่ศึกษาตามข้อคำถามที่ถามไปเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้บริบทในด้านการร่วมมือในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญตา กิระวิสาสกิจ. (2542). การยอมรับมาตรฐาน ISO 9000 ของพนักงาน โรงงานคอนกรีตผสมเสร็จ: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท ทีพีไอ คอนกรีต จำกัด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทองศักดิ์ ประสพกิตติคุณ. (2534). การประเมินค่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ทิสนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นืออน กลิ่นรัตน์. (2533). จิตวิทยาสังคม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประพล มลิทธจินดา. (2541). ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- มนตรี ธาราไธย์. (2560). *คนคอยสุเทพกับการจัดการน้ำเสียแบบมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วีระชน ขาวผ่อง. (2551). *ความรู้ การมีส่วนร่วม และความตระหนักต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของ
พนักงานในองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001): ศึกษา
กรณี บริษัทจันทบุรีซีเมนต์ จำกัด และบริษัทจันทบุรีโพรเซส จำกัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ส่วนบริหารและพัฒนาเทคโนโลยีการทะเบียน สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2561).
ข้อมูลจำนวนประชากรรายจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2562 จาก,
http://stat.bora.dopa.go.th/stat/xstat/new/POPHSE/stat_t61.txt
- สิริรัตน์ พิชิตพร. (2546). *ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกร จังหวัดลำพูน*.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อาภาศรี ตระกูลจันทนาค. (2551). *ความรู้ความเข้าใจของผู้ทำบัญชีเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35
เรื่องการนำเสนองบการเงิน ในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- อารักษ์ ธราพรพงศ์. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชนตรอก
ข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร*. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 7(1), (204-213).
- เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล. (2554). *ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
(ISO 14001) มาใช้ในองค์การภาครัฐ: กรณีศึกษา สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Brackher, S. and Davis, D. (2009). *Mass Communication Theory: Foundation, Ferment, and Future*.
Canada: Thompson Wadsworth.
- Foster, George M. (1973). *Tradition Societies and Technological Change*. New York: Harper and Row
Publishers.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Rogers, E.M. (1983). *Diffusion of innovations*. The Free Press: New York.
